

1. ความจำเป็นและความสำคัญของปัญหา

การทดลองฝึกอบรมผู้ช่วยครูสอนเด็กชาวเขาวิชาอ่านและเขียนภาษาไทยนี้เป็นการทดลองสอนวิชาหนึ่งใน "โครงการทดลองฝึกอบรมสอนเด็กชาวเขา" ของแผนกวิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ อันเป็นโครงการที่สืบเนื่องมาจากปัญหาการศึกษา ซึ่งเป็นปัญหาระดับชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาครูสอนเด็กชาวเขา อันมีปัญหาทางด้านการเมือง และความมั่นคงของประเทศเข้ามาผูกพัน คณะกรรมการสงเคราะห์ชาวเขาซึ่งประกอบด้วยผู้แทนจากกระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ ตลอดจนองค์การระหว่างประเทศได้เห็นความสำคัญของการสงเคราะห์ชาวเขาในด้านการศึกษาเป็นอย่างยิ่ง ทุกฝ่ายได้หาวิธีช่วยเหลือกันหลายทาง เช่น ให้อุปการะที่ให้ความสามารถเรียนต่อในชั้นสูงขึ้นจนถึงระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา และประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง เพื่อกลับไปเป็นครูสอนเด็กชาวเขาในภูมิลำเนาเดิม และได้ส่งครูไทยจากพื้นราบ รวมทั้งครูที่เป็นตำรวจตระเวนชายแดนขึ้นไปสอนเด็กชาวเขา แต่ก็ประสบปัญหาขัดข้องบางประการ

วิธีทางหนึ่งที่จะช่วยแก้ปัญหาและช่วยเร่งส่งเสริมการศึกษาชาวเขาได้อย่างรวดเร็วก็คือการผลิตครูชาวเขาให้กลับไปช่วยสอนเด็กชาวเขาในหมู่บ้านของเขาเอง กองสงเคราะห์ชาวเขา กรมประชาสงเคราะห์จึงประสงค์ที่จะได้ชาวเขาที่มีความรู้ตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ขึ้นไป มารับการอบรมวิชาสามัญและวิชาครูเบื้องต้นเพื่อช่วยสอนเด็กชาวเขาใหม่ทั้งทางภาษาไทยและสังคมศึกษา มีทัศนคติและสุขนิสัยที่ดีทางสังคมไทยต่อไป เมื่อผู้ได้รับการอบรมได้รับการอบรมเป็นที่พอใจแล้ว กรมประชาสงเคราะห์จะส่งไปเป็นผู้ช่วยเจ้าหน้าที่ด้านการศึกษาของหน่วยพัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขา ซึ่งมีหน่วยในหมู่บ้านหลักของชาวเขาหลายร้อยหน่วย คณะกรรมการสงเคราะห์ชาวเขา จึงได้ขอความร่วมมือจากแผนกวิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ให้เป็นผู้จัดทำเนื้องานฝึกอบรมตามวัตถุประสงค์ดังกล่าวแล้ว

แผนประณตศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จึงได้วางโครงการ เป็นงานวิจัยเรียกว่า "โครงการทดลองฝึกอบรมผู้ช่วยครูสอนเด็กชาวเขา" และได้ กำหนดหมวดวิชาต่าง ๆ ที่ใช้ในการทดลองฝึกอบรมได้แก่ หมวดวิชาภาษาไทย (ฟังและพูด อ่านและเขียน) หมวดวิชาสังคมศึกษา (ค่านิยมและทักษะทางสังคม) หมวดวิชาคณิตศาสตร์ และหมวดวิชาพลานามัย สำหรับปีแรกนี้ได้จัดให้มีการอบรม ณ ศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ ชาวเขา อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ผู้ที่มารับการฝึกอบรมเพื่อเป็นผู้ช่วยครูสอน เด็กชาวเขาในโรงเรียนของหน่วยพัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขานี้ กรมประชาสงเคราะห์ ได้คัดเลือกชาวเขาอายุระหว่าง 15 - 40 ปี ซึ่งมีพื้นฐานความรู้ชั้นประโยคประถมศึกษา มารับการฝึกอบรมปีละ 1 รุ่น ประมาณรุ่นละ 60 คน ระยะเวลาของการอบรมนาน 3 เดือน เมื่อผู้รับการฝึกอบรมจบหลักสูตรแล้ว กรมประชาสงเคราะห์จะจัดส่งไปเป็นผู้ช่วย เจ้าหน้าที่คานการศึกษาของหน่วยพัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาคือไป

ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาและทดลองการสอนอ่านและเขียนภาษาไทยแก่เด็กชาวเขา ทั้งนี้เพราะผู้เข้ารับการอบรมคัดเลือกมาจากชาวเขาเผ่าต่าง ๆ และมีพื้นฐานความรู้ต่ำอยู่แล้ว ย่อมมีความบกพร่องในการอ่านและเขียนอยู่เป็นอย่างมาก เพราะบางคนเรียนจบไปนาน แล้ว ไม่ค่อยได้อ่านและเขียนอีกหลังจากออกไปจากโรงเรียน อีกประการหนึ่งพื้นฐานความรู้ยังมีน้อยจะอ่านหรือเขียนก็ไม่ค่อยถูกต้อง รวมทั้งการออกเสียงผิดแปลกไปจากพวกพื้นราบมี ปัญหาในบางคำ ดังนั้นการที่จะให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเหล่านี้ไปสอนภาษาไทยแก่เด็กชาวเขา จำเป็นจะต้องให้เขาเหล่านี้มีทักษะในการอ่านและเขียนให้ถูกต้องและชัดเจนเสียก่อนจึงจะไปสอนเด็กชาวเขาในหมู่บ้านของตน อีกประการหนึ่งการที่จะให้ชาวเขาในประเทศไทยมีความรู้รู้สึกว่าเขาเป็นคนไทยนั้น สิ่งสำคัญอันดับแรกจะต้องพยายามให้เขาอ่านออกและสามารถเขียนติดต่อกับคนไทยอื่น ๆ ในพื้นราบได้ เช่น อ่านหนังสือพิมพ์ประจำวัน อ่านประกาศและข่าวสารของทางราชการ เข้าใจและสามารถใช้วิจารณญาณในการรับฟังและเชื่อถือเนื้อหา สารของข่าวต่าง ๆ ได้ถูกต้อง ผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่า การอ่านและเขียนภาษาไทยมีความ สำคัญเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องจัดประสบการณ์ดังกล่าวมาแล้วให้แก่ผู้รับการอบรมเพื่อจะได้ ได้รับความรู้เพิ่มขึ้น และมีความสามารถที่จะนำความรู้ไปถ่ายทอดให้แก่เด็กชาวเขาในถิ่นต่าง ๆ

ได้อย่างถูกต้องวิธี และทำให้เด็กชาวเขาทั่วไปเรียนอ่านและเขียนได้อย่างสนุกและเรียนรู้อย่างมีความหมาย สามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ รวมทั้งการติดต่อสื่อสารกับคนพื้นราบ ทั้งจะเป็นพื้นฐานต่อการเรียนรู้อื่นในชั้นสูงขึ้น เนื่องจากภาษาจะเป็นกุญแจไขไปสู่ความรู้วิชาการแขนงอื่น ๆ ในโอกาสต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 ทดลองวิธีสอนอ่านและเขียนแก่เด็กชาวเขา
- 2.2 สร้างหลักสูตรพิเศษวิชาอ่านและเขียน เพื่อทบทวนความรู้อ่านและเขียนภาษาไทย และความรู้ในเรื่องวิธีสอนอ่านและเขียนเบื้องต้น
- 2.3 สร้างหนังสือแบบเรียนวิชาอ่านและเขียนภาษาไทยสำหรับเด็กชาวเขา เพื่อฝึกทักษะในการอ่านและเขียนและปลูกฝังค่านิยมทางสังคม
- 2.4 สร้างคู่มือครูสำหรับหนังสือแบบเรียนอ่านและเขียน เพื่อนำไปสอนและถ่ายทอดค่านิยมทางสังคมและทัศนคติที่ดีแก่เด็กชาวเขา
- 2.5 สร้างแบบทดสอบอ่านและเขียนภาษาไทย สำหรับใช้ทดสอบความรู้และความสามารถของผู้เข้ารับการอบรมก่อนและหลังการอบรม

3. สมมุติฐานของการวิจัย

ผู้วิจัยตั้งสมมุติฐานไว้ว่า หลักสูตรพิเศษวิชาอ่านและเขียนภาษาไทย หนังสือแบบเรียน และคู่มือครูที่สร้างขึ้นใช้ในการฝึกอบรมผู้ช่วยครูสอนเด็กชาวเขาจะช่วยให้ผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้ในด้านการอ่านและเขียนเพิ่มขึ้น และมีความสามารถที่จะสอนอ่านและเขียนภาษาไทยแก่เด็กชาวเขา ความรู้และความสามารถดังกล่าวก่อนและหลังการฝึกอบรมมีความแตกต่างกัน

4. ขอบเขตและวิธีดำเนินการวิจัย

- 4.1 ศึกษาคนคว่าเกี่ยวกับหลักสูตร และหนังสือแบบเรียนวิชาอ่านและเขียนภาษาไทยที่เหมาะสมสำหรับเด็กชาวเขา เพื่อสร้างหลักสูตรพิเศษวิชาอ่านและเขียนภาษาไทยเพื่อใช้ในการทดลอง
- 4.2 สร้างหน่วยการสอนวิชาอ่านและเขียนภาษาไทยสัมพันธ์กับวิชาสังคมศึกษาและวิชาอื่น ๆ
- 4.3 สร้างแบบทดสอบความรู้วิชาอ่านและเขียน เพื่อทดสอบความรู้ของผู้ช่วยครูสอนเด็กชาวเขาก่อนและหลังการฝึกอบรม
- 4.4 เลือกสรรคและทดลองวิธีสอนอ่านและเขียนภาษาไทย ตลอดจนการผลิตอุปกรณ์การสอนที่จะใช้โดยลสำหรับเด็กชาวเขา
- 4.5 นำหน่วยการสอนวิชาอ่านและเขียนที่สร้างขึ้นไปทดลองสอนแก่ตัวทดลองคือชาวเขาที่กรมประชาสงเคราะห์คัดเลือกมาฝึกอบรม
- 4.6 ฝึกอบรมเทคนิคและวิธีสอนวิชาอ่านและเขียนภาษาไทยแก่ผู้ช่วยครูสอนเด็กชาวเขา และให้แต่ละคนฝึกหัด และทดลองสอนเด็กชาวเขาที่โรงเรียนสังวาลย์วิทยา

5. ความจำกัดของการวิจัย

- 5.1 ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการทดลองครั้งนี้ กองสงเคราะห์ชาวเขา กรมประชาสงเคราะห์เป็นผู้คัดเลือก ผู้วิจัยมิได้มีส่วนในการคัดเลือกกลุ่มประชากรเลย ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการทดลองจึงมีความแตกต่างกันในด้านพื้นความรู้วิชาสามัญ ประสบการณ์ และการอ่านและเขียนภาษาไทย
- 5.2 การสร้างหลักสูตรพิเศษของการวิจัยครั้งนี้จำกัดอยู่เพียงวิชาอ่านและเขียนภาษาไทยเท่านั้น

6. ข้อตกลงเบื้องต้น

- 6.1 ผู้วิจัยถือว่า กลุ่มตัวอย่างประชากรในการวิจัยครั้งนี้มีพื้นฐานความรู้ทางวิชาอ่านและเขียนภาษาไทยและมีความสามารถในการสอนเหมือนกันทุกคน
- 6.2 ผู้วิจัยถือว่า เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยทุกอย่างสามารถใช้ได้กับรรมกลุ่มตัวอย่างประชากรได้ผลตามจุดประสงค์ที่ใ้วางไว้
- 6.3 ผู้วิจัยถือว่า ข้อทดสอบก่อนและหลังการอบรมเป็นข้อทดสอบที่มั่นคงตรงเชิงเนื้อหาวิชา และครอบคลุมเนื้อหาในหนังสือแบบเรียนที่สร้างขึ้น

7. ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย

- 7.1 ชาวเขาที่คัดเลือกมารับการฝึกอบรมตามโครงการนี้ จะสามารถเป็นครูช่วยสอนเด็กชาวเขาในหมู่บ้านหลักโรงเรียนของกองสงเคราะห์ชาวเขากรมประชาสงเคราะห์ ทั้งจะเป็นผู้ช่วยประสานงาน และเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างเจ้าหน้าที่กับชาวเขาเผ่าเดียวกัน ตามเจตจำนงของกองสงเคราะห์ชาวเขา
- 7.2 การวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการฝึกหัดครู ในด้านการทดลองวิธีสอนอ่านและเขียนภาษาไทยแก่เด็กที่ไม่รู้ภาษาไทย และโครงการนี้จะช่วยแก้ปัญหาการขาดแคลนครูสอนเด็กชาวเขาโดยตรง
- 7.3 ใ้ผลงานทางวิชาการที่เชื่อว่า จะนำไปสู่การอ่านและเขียนภาษาไทยอย่างไ้ผลคือหลักสูตรพิเศษ หน่วยการสอน หนังสือแบบเรียน และคู่มือครูวิชาอ่านและเขียนที่ เหมาะสมสำหรับครูช่วยสอนและเด็กชาวเขา
- 7.4 ผู้ช่วยครูสอนเด็กชาวเขาคงกล่าวได้รับการศึกษาเพิ่มเติม ทั้งในด้านวิชาอ่านและเขียนภาษาไทยและวิธีสอน ได้รับการปลูกฝังแนวคิดค่านิยมและทัศนคติที่ดีและเหมาะสมที่จะเป็นพลเมืองดีของชาติ เพื่อจะได้ถ่ายทอดคุณสมบัติดังกล่าวให้แก่เด็กชาวเขา

- 7.5 การวิจัยเรื่องนี้จะช่วยให้เด็กชาวเขาสนใจการเรียนรู้อาษาไทยมากขึ้น โดยเฉพาะในเรื่องการอ่านและเขียน เนื่องจากได้รับการเรียนและการฝึกทักษะการอ่านและเขียนอย่างถูกต้อง
- 7.6 ผู้ช่วยครูสอนเด็กชาวเขาดังกล่าวได้รับการศึกษาเพิ่มเติม ทั้งในด้านวิชาอ่านและเขียนภาษาไทยและวิธีสอน ได้รับการปลูกฝังแนวคิดค่านิยมและทัศนคติที่ดี และเหมาะสมที่จะเป็นพลเมืองดีของชาติ เพื่อจะได้ถ่ายทอดคุณสมบัติดังกล่าวให้แก่เด็กชาวเขาต่อไป

8. ศัพท์เฉพาะเรื่องและคำจำกัดความ

เด็กชาวเขา¹ หมายถึงเด็กชาวเขาเผ่าต่าง ๆ ที่ไม่พูดภาษาไทย อาศัยอยู่ตามป่าเขาในภาคต่าง ๆ ของประเทศไทย มีวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อถือแตกต่างไปจากเด็กไทยในพื้นที่ทั่วไป

ผู้ช่วยครูสอนเด็กชาวเขา คือชาวเขาเผ่าต่าง ๆ ที่มีพื้นความรู้ ตั้งแต่ ป. 4 - ม.ศ. 3 อายุระหว่าง 15 - 40 ปี ที่กรมประชาสงเคราะห์คัดเลือกมารับการฝึกอบรมเป็นเวลา 3 เดือน ตามโครงการทดลองฝึกอบรมผู้ช่วยครูสอนเด็กชาวเขา ซึ่งในวิทยานิพนธ์นี้จะเรียกว่า "ผู้รับการอบรม" เมื่อจบการอบรมแล้ว กรมประชาสงเคราะห์จะส่งไปเป็นผู้ช่วยเจ้าหน้าที่พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาค้นการศึกษาในหมู่บ้านหลักโรงเรียน

หมู่บ้านหลักโรงเรียน² คือหมู่บ้านชาวเขาที่ทางไกลยังไม่มียังไม่มีโรงเรียนถาวร และจัดตั้งเป็นโรงเรียนชั่วคราวเพื่อทำการสอนชั้น

¹สาย ภานุรัตน์, "การให้การศึกษแก่เด็กชาวเขา" กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ 20 มีนาคม 2515 (เอกสารโรเนียว), หน้า 1.

²ประสิทธิ์ ศิววัฒน์ คู่มือการปฏิบัติงานสำหรับเจ้าหน้าที่หน่วยพัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาเคลื่อนที่ กรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงมหาดไทย (เอกสารโรเนียว), หน้า 6.

- ก.ป. คือหลักการและนโยบายจากกรมประชาสงเคราะห์ที่ผู้วิจัยนำมาเป็นหลัก
และแนวทางในการสร้างหลักสูตรพิเศษและแบบเรียนในการวิจัย
- ข. คือหลักสูตรโรงเรียนชาวเขา พ.ศ. 2508 กรมสามัญศึกษา กระทรวง
ศึกษาธิการ
- ส. คือหลักสูตรการอบรมความรู้วิชาสามัญ แก่ผู้ช่วยเจ้าหน้าที่พัฒนาและ
ส่งเคราะห์ชาวเขาค้นการศึกษาที่กรมสามัญศึกษาจัดทำขึ้น
- ค. คือความรู้ หลักการ ค่านิยม และทักษะทางสังคม ตลอดจนนโยบายของ
แผนกประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- หลักสูตรพิเศษ (พ.) คือหลักสูตรการฝึกอบรมผู้ช่วยครูสอนเด็กชาวเขาวิชาอ่าน
และเขียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการฝึกอบรม โดยรวบรวม
มาจาก ก.ป. , ข. , ส. และ ค. หลักสูตรพิเศษประกอบด้วยความรู้
วิชาสามัญและความรู้วิชาครู
- ค่านิยม³ หมายถึงความคิดรวบยอดเกี่ยวกับความรู้สึกรับผิดชอบชีวิต อันเป็นเครื่อง
รัง ควบคุมพฤติกรรมที่แสดงออกเพื่อสนองความปรารถนาสามารถมองเห็น
ว่า อะไร เป็นสิ่งที่พึงปรารถนาของสังคมไทย ซึ่งสังคมไทยยอมรับยกย่อง
และถือว่าเป็นสิ่งที่ดีงาม และพร้อมที่จะแสดงออก เมื่อมีเหตุการณ์และสิ่ง
แวดล้อมมากระตุ้น
- หนังสือแบบเรียน หมายถึงหนังสือแบบเรียนวิชาอ่านและเขียนภาษาไทยที่ผู้วิจัย
สร้างขึ้น เพื่อใช้ในการวิจัยซึ่งมีทั้งหมดรวม 15 เล่ม เนื้อหาแบบเรียน
สอดคล้องกับหลักสูตรพิเศษ ซึ่งยึดหน่วยการสอนทั้ง 5 หน่วยเป็นแกนกลาง
ไม่รวมถึงหนังสือแบบเรียนของกระทรวงศึกษาธิการ

³สมุน อมรวิวัฒน์, คำชี้แจง "หน่วยการสอนที่อบรม," นครหลวง :
โรงพิมพ์อักษรศาสตร์, 2515. หน้า ง.

คู่มือครู คือบันทึกการสอนที่เสนอแนะความมุ่งหมาย เนื้อเรื่อง กิจกรรมการสอน อุปกรณ์การสอน และการประเมินผลไว้อย่างละเอียดเมื่อใช้คู่มือหนังสือแบบเรียนที่สร้างขึ้น ผู้อบรมสามารถนำไปใช้สอนอ่านและเขียนแก่เด็กชาวเขาได้

การสอนแบบจุลภาค⁴ (Micro - Teaching) คือการปฏิบัติการสอนแบบย่อส่วน (Micro - Teaching is a Scaled down Teaching Encounter) การถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์อย่างรวดเร็ว (Transfer Experiences Approach) คือการสอนความรู้และทักษะให้แก่ผู้เรียนเสร็จแล้วให้ผู้เรียนปฏิบัติและทดลองใช้ความรู้และทักษะที่สอนให้ทันที

⁴เจดีย์ว บุรีภักดิ์, เรื่องของไมโคร-ทิชซิ่ง (เอกสารโรเนียว), หน้า 2.